

Henseende den Gang var rigtig, ikke alene paa dette Lovgivningsomraade, men paa de fleste andre Lovgivningsomraader af større Betydning for vort Samfund. Foruden den Stadfæstelse af min Opfattelses Rigtighed, jeg har faaet af Erfaringen, var det ærede 2det Medlem for 1ste Kreds (Madsen) i Gaar saa venlig i en Udtalelse at stadfæste min Opfattelses Rigtighed. Den nævnte ærede Rigsdagsmand udtalte nemlig, at alle de mange Ord og alt det meget Arbejde, der har været anvendt til denne Sags Fremme, kun kunde betragtes som et stort Spild af Tid og Kræfter. Det er altsaa en Attest, der stadfæster, at min Stilling den Gang var fuldt berettiget.

Under den nævnte Forhandling i Rigsdagssamlingen 1881—82 udtalte det ærede 2det Medlem for 1ste Kreds med Hensyn til Regeringens Stilling overfor Sagen i finansiel Henseende, at Regeringen var gaaet fra Arv og Gæld. Den højtærede Finansministers Forgængere havde jo nemlig under de forudgaaende Toldforhandlinger med Hensyn til Sagens finansielle Side gjort den Indrømmelse overfor Fordringerne i denne Retning, at han vilde gaa med til en Indtægtstredgang for Statskassen mellem 1½ og 2 Mill. Kroner, hvorimod den daværende og nuværende Finansminister staar paa det Standpunkt: ingen væsentlig Nedgang i Statskassens Indtægter. Denne Forandring fra Regeringens Side kritiserede det ærede 2det Medlem for 1ste Kreds den Gang som en Gaaen fra Arv og Gæld. Det er vistnok Tilfældet, at dette Regeringens forandrede Standpunkt i den Henseende har haft en ubelig Virkning paa Sagens Gennemførelighed, men det er dog vistnok ogsaa Tilfældet, at Regeringens forandrede Standpunkt i en anden Henseende har haft en endnu mere skæbningsfuld Indflydelse paa Gennemførelsen af Sagen — jeg mener Regeringens forandrede Stilling i konstitutionel Henseende. Forhen har næppe nogen Regering haft Troen paa sin Adkomst eller Berettigelse til at fortsætte Regeringen, naar den ikke var i Besiddelse af et vist Lavmaal af Tillid og Indflydelse i begge Rigsdagens Afdelinger, i alt Fald have vi næppe nogenstunde før fra nogen Regering set et praktisk Udslag af en saadan Tro, og det er netop Regeringens forandrede Standpunkt i denne Henseende jeg tror er den væsentligste Anstødssten for baade denne og mange andre Sagers Gennemførelse. Det er dette, der gør, at min Tillid til Sagens Gennemførelse er meget svag.

Som et andet Moment i Grundlaget for mine Tvivl skal jeg tillade mig at nævne selve Indholdet af det foreliggende Forslag,

Jeg tror ikke, dette egner sig til i nogen synnerlig Grad at styrke Haabet om en snarlig Overenskomst om denne Sag af større Betydning eller i alt Fald af større Næstevibde. Flere foregaaende ærede Talere have allerede paapeget, at Kravet i finansiel Henseende fastholdes i Forslaget, det Krav, der stilles fra Finansministeren i finansiel Henseende: ingen væsentlig Nedgang i Statskassens Indtægter og Kravet om Beskyttelse fastholdes om muligt i endnu højere Grad end tidligere. Som Grund til det sidste anførte den højtærede Finansminister Forholdene i Udlandet, i vore Nabolande. Jeg har ikke noget videre indgaaende Kendskab til Forholdene i Udlandet, men det er dog vistnok rigtigt, naar jeg gaar ud fra, at man i vore Nabolande fortrinnsvis har søgt at værne vedkommende Samfunds økonomiske Interesser ved at skaffe vedkommende Lands Hovederhverv de bedst mulige Betingelser. Men det forekommer mig, at den højtærede Finansministers Bestræbelser gaa i modsat Retning, det er vistnok utvivlsomt, at vort Landbrug er Landets Hovederhverv. Der er næppe nogen Erhvervskilde her i vort Samfund, der i samme Grad har Krav paa Prædikatet „det nationale Arbejde“. Men for saa vidt som dette er rigtigt, og for saa vidt som det er rigtigt, at man i vore Nabolande fortrinnsvis værner Landets Hovederhverv, saa er det vistnok ogsaa rigtigt, naar det forekommer mig, at den højtærede Finansministers Bestræbelser gaa i modsat Retning af Bestræbelserne i Udlandet.

Jeg skal ikke, da det allerede er gjort fra saa mange Sider, komme nærmere ind paa Enkelthederne i Forslaget for at begrunde den Tvivl, jeg har om Gennemførelsen af en mere almindelig Toldreform. Jeg skal indskrænke mig til som Begrundelse for denne min Opfattelse at henvise til, hvad jeg i den Henseende allerede har sagt. Men naar jeg nu, trods det anførte, alligevel agter at stemme for Sagens videre Fremme, er det ikke, fordi jeg har Tro paa store Resultater af den fortsatte Forhandling, men saa er det nærmest i Overensstemmelse med den Betragtning, som jo er godkendt gennem flere Valg, at man, under saa fortvivlede politiske Forhold som dem, vi leve under, bør søge at benytte selv de svage Muligheder for at opnaa et forholdsvis godt Resultat. Min Forventning om, at der dog er en Mulighed for at opnaa et saadant godt Resultat, at naa et lille Skridt fremad, hviler paa forskellige Omstændigheder. Af disse skal jeg først nævne det Forsøg, der i det andet Ting er gjort paa at fremkalde en partiel Toldreform. Jeg tror, at hvis det Lovforslag, der ved privat